УДК 811.161.2'42:796]:377.36

Д. В. Шаховець, Т. Ф. Осіпова

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ В ОСВІТІ ФАХОВОГО ПЕРЕДВИЩОГО РІВНЯ

У статті обґрунтовано лінгводидактичний потенціал спортивного дискурсу в мовній підготовці здобувачів фахової передвищої освіти. Визначено основні напрями його використання, схарактеризовано медіаресурс «Суспільне Спорт» як джерело автентичних текстів і запропоновано триетапну методичну модель із системою практичних завдань. Окреслено можливості застосування спортивного дискурсу для розвитку мовної, комунікативної, медійної та міжкультурної компетентностей здобувачів різних спеціальностей.

Ключові слова: *спортивний дискурс, фахова передвища освіта, мовна підготовка, лінгводидактичний потенціал, медіатекст, комунікативна компетентність.*

Shakhovets, D., & Osipova, T. The Linguodidactic Potential of Sports Discourse in Professional Pre-Tertiary Education. *The article substantiates the linguodidactic potential of sports discourse in the language training of students in professional pre-tertiary education. Based on an analysis of educational and professional programs in specialty A7 "Physical Culture and Sport" and subject specialty A4.11 "Physical Culture," the study establishes the importance of language training for the professional development of future specialists and identifies the need to adapt learning materials to the specific requirements of individual programs. Seven areas in which the linguodidactic potential of sports discourse can be realised are identified: lexical-semantic, grammatical-stylistic, text-and-genre, communicative-rhetorical, media-linguistic and critical-analytical, multimodal, and intercultural. The media resource Suspilne Sport is characterised as a source of authentic texts, whose genre diversity provides opportunities to analyse linguistic phenomena, transform texts, model communicative situations, and produce original utterances. A three-stage methodological model for using sports discourse is proposed, encompassing receptive-analytical, interpretative-transformative, and productive-communicative activities, together with a set of practical tasks for its implementation. The possibilities for integrating sports discourse into language training for students across various fields of study are outlined, with professional needs in mind. Further research is expected to focus on piloting the proposed methodology and developing teaching materials for professional pre-tertiary education institutions.*

Keywords: *sports discourse, professional pre-tertiary education, language training, linguodidactic potential, media text, communicative competence.*

https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.26

CC BY NC

Вступ

Сучасна мовна підготовка здобувачів фахової передвищої освіти передбачає не лише засвоєння мовних норм і термінології, а й формування здатності ефективно використовувати мову в різноманітних професійних і соціальних ситуаціях. Особливого значення набуває добір автентичного навчального матеріалу, який дає змогу поєднати опрацювання мовних явищ із практикою реальної комунікації, аналізом інформації, створенням текстів різних жанрів та розвитком критичного мислення.

Одним із перспективних ресурсів такого навчання є спортивний дискурс. Його зміст не обмежується спеціальною термінологією чи описом змагань. Він охоплює різні форми комунікації, пов'язані зі спортивною діяльністю, її медійним висвітленням, оцінюванням та суспільним осмисленням. Новини, репортажі, інтерв'ю, коментарі, аналітичні огляди й цифрові публікації репрезентують широкий спектр мовних засобів і комунікативних ситуацій.

Актуальність залучення спортивного дискурсу до мовної підготовки посилюється й тим, що освітньо-професійні програми спортивного профілю передбачають формування здатності спілкуватися державною та іноземною мовами, працювати з інформацією, використовувати інформаційно-комунікаційні технології, взаємодіяти з іншими учасниками професійної діяльності. Отже, виникає потреба в навчальних матеріалах, які забезпечували б практичне формування цих умінь.

Водночас дидактичні можливості спортивного дискурсу не вичерпуються потребами підготовки тренерів, спортсменів чи вчителів фізичної культури. Його можна використовувати в мовній освіті здобувачів різних спеціальностей, оскільки він пропонує універсальні комунікативні ситуації: обмін інформацією, аргументацію, інтерв'ювання, публічний виступ, оцінювання подій, аналіз медіаповідомлень, створення інформаційних і мультимодальних текстів.

Спортивний дискурс привертає увагу мовознавців у контексті вивчення його семантичних, структурно-синтаксичних, прагматичних, комунікативних і медійних особливостей. І. Бабій і Н. Свистун досліджують структурно-семантичну організацію спортивного дискурсу на матеріалі футбольних телерепортажів. Авторки звертають увагу на переважання простих речень, зокрема односкладних

і неповних конструкцій, а також на функціонування фразеологізмів і метафор, які забезпечують стислість, експресивність та емоційний вплив репортажного мовлення (Бабій, & Свистун, 2023).

Л. Струганець, Ю. Костюк і П. Струганець визначають точність, образність і виразність як важливі комунікативні ознаки спортивного дискурсу. Дослідники наголошують на прагматичній зумовленості мовних засобів, які не лише відтворюють спортивні події, а й впливають на емоційне сприйняття аудиторії (Struhanets, Kostiuk, & Struhanets, 2025).

Окремий аспект становить вивчення мовної практики учасників спортивної комунікації. Д. Горігучі аналізує мовні питання в українських спортивних медіа під час війни на матеріалі коментарів 103 українських діячів спорту, 127 текстових і 31 відеоматеріалу. Дослідник простежує зміни мовної поведінки спортсменів і роль медіа в репрезентації мовного вибору. Ці спостереження засвідчують, що спортивний медіадискурс може бути джерелом матеріалу не лише для вивчення фахової лексики, а й для осмислення соціокультурних та мовно-ідеологічних процесів (Horiguchi, 2024).

У. Вагнер і К. Свейнсон, узагальнивши дослідження спортивного дискурсу, звертають увагу на перспективність мультимодального аналізу, залучення цифрових технологій і вивчення опосередкованої соціальної взаємодії. Їхній огляд охоплює 587 праць, у яких застосовано дискурс-аналіз у дослідженнях спорту (Wagner, & Sveinson, 2024).

Попри значну увагу до різних аспектів спортивного дискурсу, його системне використання як ресурсу мовної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти потребує подальшого опрацювання. Зокрема, актуальним є визначення його відповідності освітнім вимогам спортивних спеціальностей, окреслення можливостей інтеграції в мовні дисципліни та розроблення методичної моделі практичного застосування.

Мета статті – теоретично обґрунтувати лінгводидактичний потенціал спортивного дискурсу в системі мовної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, визначити методичні засади його реалізації з урахуванням освітніх потреб різних спеціальностей.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань: (1) з'ясувати особливості мовної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти спортивного профілю на підставі аналізу

відповідних освітньо-професійних програм; (2) визначити лінгводидактичні характеристики спортивного дискурсу та систематизувати основні напрями його навчального потенціалу; (3) обґрунтувати можливості залучення матеріалів медіаресурсу «Суспільне Спорт» до формування мовних і комунікативних компетентностей; (4) розробити методичну модель опрацювання спортивного дискурсу й окреслити систему навчальних завдань, адаптованих до потреб здобувачів різних спеціальностей.

Методи дослідження

Методологічну основу дослідження становить поєднання компетентнісного, комунікативно-діяльнісного та дискурсивного підходів. Для аналізу освітньо-професійних програм використано описовий метод і метод порівняння, що дали змогу визначити спільні й відмінні складники мовної підготовки. Контент-аналіз застосовано для виявлення жанрових і тематичних характеристик матеріалів медіаресурсу «Суспільне Спорт». Дискурсивний аналіз передбачає розгляд мовних одиниць з урахуванням комунікативної мети, адресата, жанру й соціокультурного контексту. Метод педагогічного моделювання використано для визначення етапів навчальної роботи та розроблення практичних завдань.

Виклад основного матеріалу

Освітні вимоги до мовної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти спортивного профілю. Аналіз лінгводидактичних можливостей спортивного дискурсу доцільно розпочати з визначення вимог, які висувають до мовної підготовки здобувачів освітньо-професійні програми відповідного профілю.

Згідно із Законом України «Про фахову передвищу освіту», цей рівень освіти спрямований на формування здатності виконувати типові спеціалізовані завдання у певній галузі професійної діяльності. Така підготовка передбачає не лише засвоєння фахових знань, а й розвиток умінь, необхідних для професійної взаємодії та відповідального виконання практичних завдань (Про фахову передвищу освіту, 2019).

У межах дослідження проаналізовано освітньо-професійні програми трьох закладів фахової передвищої освіти, що є у вільному доступі в мережі Інтернет, зокрема – Львівського фахового коледжу

спорту (2026), Кам'янського фахового коледжу фізичного виховання (2025) та Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (2025). Перші два заклади здійснюють підготовку за спеціальністю А7 «Фізична культура і спорт», третій – за спеціальністю А4 «Середня освіта», предметною спеціальністю А4.11 «Фізична культура». У документах попередніх років ці напрями фігурують під кодами 017 та 014 відповідно, що пов'язано з оновленням переліку галузей знань і спеціальностей.

З'ясовано, що мовна підготовка посідає визначене місце в освітньо-професійних програмах обох напрямів. У всіх трьох випадках передбачено вивчення української мови за професійним спрямуванням або української мови професійного спілкування. Водночас програми містять іншомовний компонент, який у двох із них має обсяг шість кредитів ЄКТС.

Відмінності в назвах українськомовних дисциплін також заслуговують на увагу. Назва «Українська мова професійного спілкування та основи риторики», зафіксована в програмі Львівського фахового коледжу спорту, безпосередньо акцентує не лише на засвоєнні норм професійного мовлення, а й на формуванні риторичних умінь. Натомість назва «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яку використовують інші заклади, передбачає широку можливість добору фахово орієнтованого мовного матеріалу (див. Таблицю 1, укладену за освітньо-професійними програмами відповідних закладів освіти).

Таблиця 1

Мовні освітні компоненти в освітньо-професійних програмах спортивного профілю

Заклад освіти	Спеціальність / предметна спеціальність	Назва мовної дисципліни	Обсяг
Львівський фаховий коледж спорту	А7 «Фізична культура і спорт»	Українська мова професійного спілкування та основи риторики	3 кредити
		Іноземна мова	6 кредитів
Кам'янський фаховий коледж фізичного виховання	А7 «Фізична культура і спорт»	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3 кредити

Заклад освіти	**Спеціальність / предметна спеціальність**	**Назва мовної дисципліни**	**Обсяг**
		Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	3 кредити
Фаховий коледж «Універсум»	А4.11 «Фізична культура»	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3 кредити
		Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	6 кредитів

Порівняння компетентнісного складника програм дає змогу конкретизувати вимоги до мовної підготовки. Зіставлення програм засвідчує, що спільним для обох напрямів є орієнтація на формування державномовної та іншомовної комунікативних компетентностей, а також здатності працювати з інформацією й використовувати цифрові засоби. Водночас у програмі А4.11 окремо акцентовано міжособистісну взаємодію, що безпосередньо пов'язано з майбутньою педагогічною діяльністю. У програмі А7 виразніше простежується зв'язок мовної підготовки з пошуком, обробленням та аналізом інформації, необхідної для професійної діяльності (див. Таблицю 2, укладену за компетентнісними складниками освітньо-професійних програм Львівського фахового коледжу спорту, Кам'янського фахового коледжу фізичного виховання та Фахового коледжу «Універсум»).

Таблиця 2

Компетентності, пов'язані з мовною та комунікативною підготовкою здобувачів

Компетентність	**А7 «Фізична культура і спорт»**	**А4.11 «Фізична культура»**	**Можливості використання спортивного дискурсу**
Державномовна комунікація	Здатність спілкуватися державною мовою усно й письмово	Здатність спілкуватися державною мовою усно й письмово	Створення усних і письмових повідомлень, коментарів, інтерв'ю, аналітичних текстів

Компетентність	А7 «Фізична культура і спорт»	А4.11 «Фізична культура»	Можливості використання спортивного дискурсу
Іноземна комунікація	Здатність спілкуватися іноземною мовою	Здатність спілкуватися іноземною мовою	Робота з іншомовними спортивними матеріалами, переклад, зіставлення термінології
Інформаційно-аналітична діяльність	Пошук, обробленя й аналіз інформації з різних джерел	Здатність до навчання й оволодіння сучасними знаннями; використання інформаційних ресурсів	Аналіз новин, перевірка фактів, зіставлення повідомлень, інтерпретація статистики
Міжособистісна взаємодія	Реалізується в межах професійних і загальних компетентностей	Окремо визначено здатність до міжособистісної взаємодії	Моделювання діалогів, інтерв'ю, дискусій, професійних комунікативних ситуацій
Інформаційно-комунікаційні технології	Здатність використовувати ІКТ у практичній діяльності	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології	Створення цифрових повідомлень, презентацій, мультимодальних матеріалів
Застосування знань у практичних ситуаціях	Визначено окремою загальною компетентністю	Визначено окремою загальною компетентністю	Розв'язання комунікативних кейсів, редагування текстів, підготовка публічних виступів

Отже, мовна підготовка здобувачів спортивного профілю має забезпечувати не лише володіння фаховою термінологією, а й здатність сприймати, аналізувати, створювати й трансформувати тексти, брати участь у професійній комунікації, аргументувати власну позицію та працювати з інформацією. Саме ці завдання можуть бути реалізовані на матеріалі спортивного дискурсу.

Спортивний дискурс як ресурс мовної освіти. У межах цього дослідження спортивний дискурс розглядаємо як сукупність тематично, соціально й комунікативно зумовлених мовленнєвих практик, пов'язаних зі спортивною діяльністю, її інформаційним висвітленням,

оцінюванням і суспільним осмисленням. Він охоплює професійну комунікацію спортсменів, тренерів, суддів, спортивних менеджерів, журналістів, коментаторів, уболівальників та інших учасників спортивного життя.

Важливо, що спортивний дискурс не можна ототожнювати лише зі спортивною термінологією. Його мовна організація охоплює загальновживану лексику, терміни, метафори, фразеологізми, оцінні конструкції, різні синтаксичні моделі, а також жанрово зумовлені засоби впливу на адресата. Дослідження І. Бабій і Н. Свистун засвідчує, що футбольні репортажі містять різноманітні синтаксичні конструкції, метафори й фразеологізми, які забезпечують динамічність та експресивність мовлення (Бабій, & Свистун, 2023).

Для лінгводидактики особливо цінним є жанрове розмаїття спортивного дискурсу. Новини дають змогу опрацьовувати способи стислого й точного подання інформації; інтерв'ю – особливості діалогічної взаємодії, мовленнєвого етикету, запитань і відповідей; репортажі – динаміку викладу, послідовність подій, образність та експресивність; аналітичні огляди – аргументацію, оцінювання, причинно-наслідкові зв'язки й інтерпретацію фактів.

Отже, спортивний дискурс є не лише джерелом спеціальної лексики, а й своєрідною навчальною лабораторією, у якій можна досліджувати функціонування мови в різних комунікативних ситуаціях.

Сім напрямів реалізації лінгводидактичного потенціалу спортивного дискурсу. На підставі аналізу освітніх вимог і мовних характеристик спортивного дискурсу виокремлюємо сім напрямів його використання в мовній підготовці здобувачів фахової передвищої освіти.

1. Лексико-семантичний напрям. Передбачає засвоєння спортивної термінології, розмежування загальновживаної та спеціальної лексики, аналіз багатозначних слів, синонімічних рядів, метафоричних переносів, фразеологізмів, оцінних і експресивних одиниць. Особливу увагу варто приділяти функціонуванню спортивних термінів у контексті та їхньому переходу до загальномовного вжитку. Наприклад, матеріали про виступи спортсменів дають змогу проаналізувати значення й сполучуваність слів посів, кваліфікація, фінал, тандем, результат, рекорд, а також образні вислови, що передають напруження змагання, успіх або невдачу.

2. Граматично-стилістичний напрям. Охоплює аналіз морфологічних і синтаксичних засобів, характерних для спортивних медіатекстів: часових форм дієслова, конструкцій зі значенням послідовності, причини й наслідку, неповних речень, вставних слів, відокремлених компонентів, складних синтаксичних конструкцій. Важливим завданням є визначення залежності граматичної форми від комунікативної мети й жанру.

3. Текстово-жанровий напрям. Передбачає роботу з новинами, інтерв'ю, репортажами, коментарями, анонсами, аналітичними оглядами, цифровими дописами. Здобувачі визначають структурні компоненти тексту, його тему, основну думку, адресата й комунікативну мету, а також трансформують повідомлення відповідно до вимог іншого жанру.

4. Комунікативно-риторичний напрям. Спрямований на розвиток умінь вести діалог, ставити запитання, відповідати на них, аргументувати позицію, брати участь у дискусіях, виступати перед аудиторією. Спортивна тематика дає змогу моделювати комунікативні ситуації, близькі до професійного спілкування: розмову тренера зі спортсменом, інтерв'ю після змагання, обговорення результатів, пресконференцію.

5. Медіалінгвістичний і критично-аналітичний напрям. Передбачає аналіз заголовків, композиції повідомлень, співвідношення фактів і суджень, оцінної лексики, способів привернення уваги, джерел інформації. Здобувачі вчаться перевіряти достовірність повідомлень, розрізняти факт, коментар та інтерпретацію, виявляти емоційно забарвлені й потенційно маніпулятивні формулювання.

6. Мультимодальний напрям. Охоплює аналіз взаємодії вербальних і невербальних засобів: тексту, зображення, відео, звуку, інтонації, жестів, міміки, просторової організації та графічного представлення статистики. Здобувачі вчаться інтерпретувати інформацію, подану різними каналами, та створювати власні мультимодальні повідомлення. Такий підхід узгоджується із сучасними тенденціями дискурс-аналізу спортивної комунікації, на які звертають увагу У. Вагнер і К. Свейнсон (Wagner, & Sveinson, 2024).

7. Міжкультурний напрям. Передбачає зіставлення україномовних та іншомовних спортивних матеріалів, аналіз особливостей термінології, фразеології, комунікативного етикету, культурно

зумовлених оцінок і способів репрезентації спортивних подій. Така робота може поєднувати навчання української та іноземної мов, сприяти формуванню навичок перекладу й міжкультурної комунікації.

Виокремлені напрями взаємопов'язані: робота з текстом може одночасно передбачати засвоєння лексики, аналіз граматичних конструкцій, визначення жанрових ознак, критичне оцінювання інформації та інтерпретацію невербальних компонентів.

Медіаресурс «Суспільне Спорт» як джерело автентичного навчального матеріалу. Для реалізації визначених напрямів доцільно використовувати матеріали україномовного медіаресурсу «Суспільне Спорт». Його перевага полягає в тематичному й жанровому розмаїтті публікацій, що дає змогу добирати тексти відповідно до конкретних мовних і комунікативних завдань.

На головній сторінці ресурсу виокремлено рубрики «Ексклюзиви», «Новини», тематичні категорії за видами спорту, зокрема футбол, легка атлетика, теніс, плавання, волейбол, адаптивний і паралімпійський спорт. Окремо представлено розділ «Вибір редакції». У публікаціях наявні інтерв'ю, новинні повідомлення, аналітичні матеріали й тексти, присвячені окремим спортивним подіям та особистостям.

Для навчальних потреб можна виокремити такі групи матеріалів:

- «Новини» – для аналізу інформаційної структури, заголовків, способів подання фактів, лексичної точності й синтаксичної стислості;
- «Ексклюзиви спорту» – для вивчення інтерв'ю, коментарів, мовленнєвої взаємодії, оцінних висловлювань і засобів репрезентації особистості;
- «Публікації» – для аналізу розгорнутих текстів, композиції, аргументації, тематичної організації та жанрових особливостей;
- «Вибір редакції» – для роботи з матеріалами, що дають змогу досліджувати способи привернення уваги читача, заголовкові комплекси й редакційні принципи добору інформації.

Отже, «Суспільне Спорт» репрезентує цінний автентичний матеріал, який дає змогу поєднати мовний аналіз із практичними комунікативними завданнями. Використання різних тематичних рубрик і жанрів забезпечує варіативність навчального процесу й можливість добору матеріалів відповідно до рівня підготовки та професійних потреб здобувачів.

Можливості інтеграції спортивного дискурсу в мовну підготовку здобувачів різних спеціальностей. Хоча безпосереднім об'єктом аналізу є мовна підготовка здобувачів спортивного профілю, дидактичні можливості спортивного дискурсу не обмежуються спеціальностями А7 та А4.11. Його використання може бути доцільним і для здобувачів інших напрямів фахової передвищої освіти, у яких передбачено розвиток комунікативної, інформаційної, медійної та цифрової компетентностей.

Для здобувачів спеціальності «Журналістика» спортивні медіатексти можуть бути матеріалом для вивчення жанрів, заголовків, інтерв'ювання, репортажного мовлення, редакторської роботи й медіаетики. Для майбутніх менеджерів спортивна тематика дає змогу моделювати професійні переговори, презентації, публічні виступи, комунікацію з партнерами та цільовими аудиторіями. У підготовці фахівців туристичної галузі спортивний дискурс може бути використаний для створення інформаційних повідомлень про спортивні події, маршрути, змагання, активний відпочинок і туристичні послуги.

Водночас універсальність такого підходу не означає механічного перенесення однакового навчального матеріалу в усі освітні програми. Ідеться про можливість адаптувати тематичний ресурс до професійних завдань здобувачів. Наприклад, майбутні журналісти зосереджуватимуть увагу на жанровій і медійній організації тексту, менеджери – на комунікативних стратегіях і презентаційних уміннях, фахівці туристичної галузі – на інформаційних повідомленнях, описах і взаємодії з клієнтами.

Інтеграція спортивного дискурсу може відбуватися в межах чинних дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Українська мова професійного спілкування та основи риторики», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», а також відповідних курсів з медіакомунікації, професійного спілкування й цифрової грамотності. Це не потребує обов'язкового запровадження окремого освітнього компонента, а передбачає оновлення навчального матеріалу, добір автентичних текстів і розроблення професійно орієнтованих завдань.

Такий підхід узгоджується з комунікативно-діяльнісними засадами мовної освіти, відображеними в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти. У документі Ради Європи комунікацію

структуровано за чотирма видами мовленнєвої діяльності: рецепцією, продукцією, взаємодією та медіацією (Council of Europe, 2020). Остання передбачає не лише передавання інформації, а й спільне конструювання смислів, пояснення змісту тексту та забезпечення взаєморозуміння.

Отже, робота зі спортивними медіатекстами може охоплювати повний цикл мовленнєвої діяльності: сприйняття й розуміння інформації, її критичне осмислення, трансформацію та створення власного повідомлення.

Методична модель використання спортивного дискурсу в мовній підготовці. Для системного залучення спортивного дискурсу до освітнього процесу пропонуємо триетапну методичну модель, яка передбачає послідовний перехід від сприйняття й аналізу автентичного матеріалу до створення власних текстів і реалізації комунікативних завдань.

Перший етап – рецептивно-аналітичний. Мета етапу – сформувати вміння сприймати, розуміти й аналізувати спортивні медіатексти. Здобувачі опрацьовують новини, інтерв'ю, репортажі, аналітичні огляди, визначають їхню тему, комунікативну мету, адресата, жанрові особливості, мовні засоби й композиційну організацію. Особливу увагу приділяють спортивній термінології, загальновживаній лексиці, метафорам, фразеологізмам, оцінним висловлюванням, а також взаємодії вербальних і невербальних компонентів.

Другий етап – інтерпретаційно-трансформаційний. Мета етапу – розвинути вміння інтерпретувати, систематизувати, редагувати й трансформувати інформацію. Здобувачі переформульовують заголовки, редагують тексти, перетворюють пряму мову на непряму, адаптують матеріал для іншої аудиторії, змінюють жанрову форму повідомлення, вербалізують статистичні дані та візуальну інформацію. На цьому етапі особливого значення набуває медіація – передавання змісту й забезпечення його зрозумілості для іншого адресата.

Третій етап – продуктивно-комунікативний. Мета етапу – сформувати здатність самостійно створювати тексти й виконувати комунікативні завдання. Здобувачі готують новини, репортажі, інтерв'ю, коментарі, аналітичні огляди, виступи, презентації та мультимодальні повідомлення. Залежно від спеціальності змінюється професійний контекст завдання, однак зберігається орієнтація

на нормативність, логічність, доречність, точність і комунікативну ефективність мовлення.

Модель передбачає не ізольоване опрацювання мовних рівнів, а їх комплексне залучення в процесі роботи з автентичними текстами. Вона також забезпечує поступове ускладнення навчальної діяльності: від розуміння й аналізу чужого висловлювання до його трансформації та самостійного створення власного повідомлення.

На основі визначених напрямів і методичної моделі пропонуємо систему практичних завдань, які можна адаптувати до змісту різних мовних дисциплін і професійних потреб здобувачів (Таблиця 3).

Таблиця 3

Практичні завдання для мовної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти

Назва завдання	Зміст роботи	Компетентності й уміння
«Мова спортивної події»	Виписати з новин «Суспільне Спорт» спортивні терміни, загальновживані слова, метафори й фразеологізми; визначити їхні значення та функції в контексті	Лексична компетентність, мовна нормативність
«Одне повідомлення – різні жанри»	Перетворити новинний матеріал на короткий репортаж, анонс, допис для соціальної мережі або інформаційне повідомлення	Жанрова компетентність, текстотворення
«Заголовок і зміст»	Проаналізувати заголовки спортивних новин, визначити їхню інформативність, оцінність та емоційність; запропонувати альтернативні варіанти	Медіаграмотність, критичне мислення
«Редакторський практикум»	Відредагувати текст із навмисно введеними лексичними, граматичними, стилістичними й логічними помилками	Мовна компетентність, редакторські вміння
«Спортивна дискусія»	Обговорити проблему на основі аналітичної публікації; сформулювати тезу, аргументи, контраргументи й висновок	Комунікативна та риторична компетентності
«Коментар без звуку»	Переглянути відеофрагмент без аудіосупроводу й підготувати усний або письмовий коментар до зображених подій	Мультимодальна компетентність, усне мовлення

Назва завдання	Зміст роботи	Компетентності й уміння
«Статистика в тексті»	Перетворити таблицю, інфографіку або спортивну статистику на зв'язне інформаційне повідомлення	Інформаційно-аналітичні вміння, зв'язне мовлення
«Спорт у різних культурах»	Зіставити українськомовний та іншомовний матеріали про одну спортивну подію; визначити термінологічні, жанрові й культурні особливості	Міжкультурна та іншомовна компетентності

Запропоновані завдання мають варіативний характер. Їх можна використовувати як окремі практичні вправи, складники тематичних занять або елементи навчальних проєктів. Наприклад, завдання «Одне повідомлення – різні жанри» можна ускладнити залежно від спеціальності: майбутні журналісти створюватимуть репортаж і новинний допис, майбутні менеджери – інформаційне повідомлення для цільової аудиторії, а здобувачі спортивного профілю – коментар для учасників тренувального процесу.

Перспективним також є виконання **комплексного навчального проєкту** «Спортивна подія в медіапросторі». Його реалізація передбачає добір матеріалів із «Суспільне Спорт», аналіз новинного висвітлення певної події, зіставлення різних жанрів, опрацювання термінології, підготовку інтерв'ю або коментаря та створення власного мультимодального повідомлення. Така робота інтегрує всі сім напрямів лінгводидактичного потенціалу спортивного дискурсу й дає змогу оцінити не лише мовну правильність, а й комунікативну доцільність створеного продукту.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що спортивний дискурс має значний лінгводидактичний потенціал у мовній підготовці здобувачів фахової передвищої освіти. Його використання відповідає вимогам освітньо-професійних програм спортивного профілю, які передбачають формування здатності спілкуватися державною та іноземною мовами, працювати з інформацією, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології й ефективно взаємодіяти в професійних ситуаціях.

Аналіз освітньо-професійних програм за спеціальністю А7 «Фізична культура і спорт» та предметною спеціальністю А4.11 «Фізична культура» засвідчив, що мовна підготовка є важливим складником професійного становлення майбутніх фахівців. Водночас назви й обсяг мовних дисциплін, а також розподіл компетентностей між освітніми компонентами мають певні відмінності, що зумовлює потребу адаптувати навчальний матеріал до специфіки кожної програми.

Визначено сім напрямів реалізації лінгводидактичного потенціалу спортивного дискурсу: лексико-семантичний, граматично-стилістичний, текстово-жанровий, комунікативно-риторичний, медіалінгвістичний і критично-аналітичний, мультимодальний та міжкультурний. Їхнє комплексне застосування забезпечує можливість формувати мовні, комунікативні, інформаційно-аналітичні й медійні вміння на основі автентичного матеріалу.

Використання медіаресурсу «Суспільне Спорт» розширює можливості навчання завдяки жанровому й тематичному розмаїттю публікацій. Новини, інтерв'ю, репортажі, аналітичні матеріали й цифрові повідомлення можуть бути основою для аналізу мовних одиниць, трансформації текстів, моделювання комунікативних ситуацій і створення власних висловлювань. Залучення такого матеріалу дає змогу наблизити навчальну діяльність до реальних умов сучасної комунікації.

Запропонована триетапна методична модель передбачає послідовний перехід від рецептивно-аналітичної діяльності до інтерпретації й трансформації текстів, а згодом – до самостійного створення мовленнєвих продуктів. Розроблені практичні завдання можуть бути використані в межах чинних мовних дисциплін і адаптовані до професійних потреб здобувачів різних спеціальностей.

Універсальність запропонованого підходу полягає в можливості використовувати спортивний дискурс не лише в підготовці фахівців спортивного профілю, а й у мовній освіті здобувачів дотичних спеціальностей, зокрема журналістики, менеджменту, туризму та інших напрямів, у яких важливими є комунікативні, інформаційні й медійні компетентності. При цьому тематичний матеріал і характер навчальних завдань мають відповідати професійному спрямуванню конкретної освітньо-професійної програми.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з формуванням репрезентативного корпусу українськомовних спортивних

медіатекстів, поглибленим аналізом їхніх лексико-граматичних, жанрових і мультимодальних характеристик, апробацією запропонованих завдань в освітньому процесі та розробленням відповідних навчально-методичних матеріалів. Важливим напрямом подальшої роботи є також створення й упровадження адаптованих програм мовної підготовки для закладів фахової передвищої освіти, які враховуватимуть як спільні комунікативні потреби здобувачів, так і специфіку їхньої майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бабій**, І., & Свистун, Н. (2023). Особливості структурно-семантичної організації спортивного дискурсу (на матеріалі футбольних телерепортажів). *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія, 2(7),* 64–71. https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.2.10 [in Ukrainian]. 2. ***Про фахову передвищу освіту**: Закон України № 2745-VIII* (2019) *[On Professional Pre-Higher Education: Law of Ukraine No. 2745-VIII].* Узято з https://zakon.rada.gov.ua/go/2745-19 [in Ukrainian]. 3. **Львівський** фаховий коледж спорту. (2026). *Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт» фахової передвищої освіти (2026–2029) [Educational and Professional Program «Physical Culture and Sport» for Professional Pre-Higher Education (2026–2029)].* Львів: Львівський фаховий коледж спорту. Узято з https://www.ufk.lviv.ua/ua-osvitnja_programa2026_2029.html [in Ukrainian]. 4. **Кам'янський** фаховий коледж фізичного виховання. (2025). *Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт» фахової передвищої освіти [Educational and Professional Program «Physical Culture and Sport» for Professional Pre-Higher Education].* Кам'янське: Кам'янський фаховий коледж фізичного виховання. Узято з https://www.dkfv.dp.ua/wp-content/uploads/2025/11/opp-a7_-2025-tit.pdf [in Ukrainian]. 5. **Фаховий коледж «Універсум»** Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. (2025). *Освітньо-професійна програма 0.A4.11.01 «Фізична культура» фахової передвищої освіти [Educational and Professional Program 0.A4.11.01 «Physical Culture» for Professional Pre-Higher Education].* Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Узято з https://fku.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/program_ocvitn/2025/2025_OPP_0_4_11_01_FK_fmb.pdf [in Ukrainian]. 6. **Суспільне.** (б. д.). *Спорт.* Узято з https://suspilne.media/sport/ [in Ukrainian]. 7. **Horiguchi**, D. (2024). Language issues in Ukrainian sports media during the wartime. *Tertium Linguistic Journal, 9(1),* 130–155. https://doi.org/10.7592/Tertium.2024.9.1.284 [in English]. 8. **Struhanets**, L., Kostiuk, Yu., & Struhanets, P. (2025). Communication features of sports discourse. *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics, 47(1–2),* 402–409. https://doi.org/10.52846/aucssflingv.v47i1-2.204 [in English]. 9. **Council** of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, *Assessment – Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing.* Retrieved from https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2020/16809ea0d4 [in English]. 10. **Wagner**, U., & Sveinson, K. (2024). Analyzing discourses and the communication of sport: A scoping review and suggestions for future endeavors. Communication & Sport, 12(6), 1075–1094. https://doi.org/10.1177/21674795231206309 [in English].

REFERENCES

1. **Babii**, I., & Svystun, N. (2023). Osoblyvosti strukturno-semantychnoi orhanizatsii sportyvnoho dyskursu (na materiali futbolnykh telereportazhiv) [Features of the structural-semantic organization of sports discourse (based on football television reports)]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Filolohiia – Scientific Works of the Interregional Academy of Personnel Management. Philology, 2(7),* 64–71. https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.2.10 [in Ukrainian]. 2. ***Pro fakhovu peredvyshchu osvitu**: Zakon Ukrainy No. 2745-VIII* (2019) *[On Professional Pre-Higher Education: Law of Ukraine No. 2745-VIII]*. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/go/2745-19 [in Ukrainian]. 3. **Lvivskyi** fakhovyi koledzh sportu. (2026). *Osvitno-profesiina prohrama «Fizychna kultura i sport» fakhovoi peredvyshchoi osvity (2026–2029) [Educational and Professional Program «Physical Culture and Sport» for Professional Pre-Higher Education (2026–2029)]*. Lviv: Lvivskyi fakhovyi koledzh sportu. Retrieved from https://www.ufk.lviv.ua/ua-osvitnja_programa2026_2029.html [in Ukrainian]. 4. **Kamianskyi** fakhovyi koledzh fizychnoho vykhovannia. (2025). *Osvitno-profesiina prohrama «Fizychna kultura i sport» fakhovoi peredvyshchoi osvity [Educational and Professional Program «Physical Culture and Sport» for Professional Pre-Higher Education]*. Kamianske: Kamianskyi fakhovyi koledzh fizychnoho vykhovannia. Retrieved from https://www.dkfv.dp.ua/wp-content/uploads/2025/11/opp-a7_-2025-tit.pdf [in Ukrainian]. 5. **Fakhovyi koledzh «Universum»** Kyivskoho stolychnoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka. (2025). *Osvitno-profesiina prohrama 0.A4.11.01 «Fizychna kultura» fakhovoi peredvyshchoi osvity [Educational and Professional Program 0.A4.11.01 «Physical Culture» for Professional Pre-Higher Education]*. Kyiv: Kyivskyi stolychnyi universytet imeni Borysa Hrinchenka. Retrieved from https://fku.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/uk/PDF/program_ocvitn/2025/2025_OPP_0_4_11_01_FK_fmb.pdf [in Ukrainian]. 6. **Suspilne**. (n.d.). *Sport [Sports]*. Retrieved from https://suspilne.media/sport/ [in Ukrainian]. 7. **Horiguchi**, D. (2024). Language issues in Ukrainian sports media during the wartime. *Tertium Linguistic Journal, 9(1),* 130–155. https://doi.org/10.7592/Tertium.2024.9.1.284 [in English]. 8. **Struhanets**, L., Kostiuk, Yu., & Struhanets, P. (2025). Communication features of sports discourse. *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics, 47(1–2),* 402–409. https://doi.org/10.52846/aucssflingv.v47i1-2.204 [in English]. 9. **Council** of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume. Strasbourg: Council of Europe Publishing.* Retrieved from https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2020/16809ea0d4 [in English]. 10. **Wagner**, U., & Sveinson, K. (2024). Analyzing discourses and the communication of sport: A scoping review and suggestions for future endeavors. *Communication & Sport, 12(6),* 1075–1094. https://doi.org/10.1177/21674795231206309 [in English].

Шаховець Денис Васильович – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти другого року навчання, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, Україна.

E-mail: denshakhovets@gmail.com

Shakhovets, Denys – second-year Master's student, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 29 Alchevskikh St., Kharkiv, 61002, Ukraine.

Осіпова Тетяна Федорівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови імені професора Л. А. Лисиченко, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, Україна.

E-mail: ostaniya1967@hnpu.edu.ua

https://orcid.org/0000-0003-2899-2606

Osipova, Tetiana – Doctor of Philology, Full Professor, Head of the Professor L. Lysychenko Ukrainian Language Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 29 Alchevskikh St., Kharkiv, 61002, Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання – 30 вересня 2026 р.

Дата прийняття статті до друку після рецензування – 20 жовтня 2026 р.

Дата публікації статті у виданні – 20 листопада 2026 р.

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Шаховець Д. В., Осіпова Т. Ф. Лінгводидактичний потенціал спортивного дискурсу в освіті фахового передвищого рівня. Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2026. Вип. 65. С. 334–351. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.26

APA: Шаховець, Д. В., Осіпова, Т. Ф. (2026). Лінгводидактичний потенціал спортивного дискурсу в освіті фахового передвищого рівня. *Лінгвістичні дослідження, 65,* 334–351, DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.65.26